

EUROPEAN CITIZENS' PANEL
Tackling Hatred in Society

Eurooppalainen kansalaispaneeli: Vihapuheen ja vihatekojen torjunta yhteiskunnassa

Tiivistelmä toisesta istunnosta

[26.-28.4.2024]

Istunto lyhykäisesti

Millä keinoin vihapuhetta ja -tekoja voitaisiin parhaiten torjua?

Eurooppalaisten kansalaispaneelien toinen istunto on aina haaste, eikä vihapuheen ja -tekojen torjuntaa käsittelevä paneeli ollut poikkeus. Istunto pidettiin kokonaan verkossa Interactio-alustalla. Etätulkkauksen ansiosta paneelin jäsenet saattoivat osallistua keskusteluihin omalla kielellään. Käytössä olivat kaikki EU:n viralliset kielet.

Osallistujat osoittivat jälleen aktiivisesti sitoutumisensa tämän tärkeän ja monimutkaisen aiheen käsittelyyn. Ensimmäisessä istunnossa he erittelivät vihapuheen ja -tekojen syitä ja taustatekijöitä ja keskustelivat muun muassa sosiaalisesta ja taloudellisesta eriarvoisuudesta, vertaispaineista, misinformaatiosta ja poliittisen keskustelun polarisoitumisesta. Tämän toisen istunnon tavoitteena oli syventää näkemyksiä keinoista, joilla vihaa voitaisiin torjua – miten sen syntyä voitaisiin ehkäistä ja miten siihen olisi reagoitava. Tässä istunnossa paneelin jäsenet jatkoivat konkreettisten ehdotusten työstämistä. Lue lisää viikonlopun kohokohdista!

Toisen istunnon keskeinen anti

Vierailevat puhujat ja osaamiskomitean jäsenet tukivat paneelin työtä antamalla neuvoja ja kommentoimalla ehdotusluonnoksia. Seuraavassa on valittuja otteita heidän puheenvuoroistaan.

”Olette lähestyneet ongelmaa hyvin kunnioittavasti ja avoimin sydämin ja jakaneet auliisti näkemyksiänne ja kokemuksianne.”

Euroopan komission viestinnän pääosaston EU-maissa sijaitsevista edustustoista ja viestinnästä vastaavan osaston johtaja Richard Kuehnel kiitti osallistujia heidän ensimmäisessä istunnossa antamastaan panoksesta. *”Ideoitanne ja ehdotuksianne hyödynnetään Euroopan komission tulevassa työssä ja EU-lainsäädännön laadinnassa.”* Osaamiskomitean jäsen, juutalaisjärjestö **CEJIn pääjohtaja Robin Sclafani** eritteli haasteita, joita EU-elimillä ja EU-mailla on viharikosten torjunnassa. Hän kuvasi ennakkoluulojen kierrettä, joka johtaa syrjintään, uhkauksiin ja väkivaltaan, vaikuttaa yhteisöihin ja edistää järjestelmällistä syrjintää palveluissa, asumisessa ja koulutuksessa.

Vihan torjunta yhteisten arvojen ja EU:n tuen avulla

Tasa-arvoelinten eurooppalaisen verkoston **Equinetin oikeudellinen asiantuntija Daris Lewis-Recio** totesi, että ihmiset kohtaavat vihaa kaikkialla Euroopassa, ja painotti, että EU:n on valvottava, että jäsenmaat noudattavat vihan torjuntaan liittyviä sitoumuksiaan. **Rasismin torjunnan ja monimuotoisuuden laajennetun työryhmän koordinaattorina Euroopan parlamentissa työskentelevä Jelena Jovanovic** totesi, että ongelmat ja haasteet ovat samankaltaisia eri EU-maissa ja

että niiden ratkaisemiseen tarvitaan EU:n tukea rahoituksen, ohjelmien ja politiikkatoimien muodossa. Hän korosti EU:n lainsäädännön kansallisen täytäntöönpanon merkitystä ja paikallisten päättäjien, kuten kaupungin- ja kunnanjohtajien, roolia eurooppalaisten arvojen edistämässä ja vihan torjunnassa. Hänen mukaansa haasteisiin on vastattava niin Euroopan tasolla kuin kansallisella ja paikallisellakin tasolla.

”Viha periytyy sukupolvelta toiselle”

FNRS-tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja ja UC Louvain -yliopiston professori Valérie Rosoux totesi, että viha voi periytyä sukupolvelta toiselle: *”Vihan tunne voi säilyä lähes sellaisenaan, vaikka tarinan takana ei siirtyisi eteenpäin.”* Hän eritteli toimia, joiden tuella voidaan torjua vihaa politiikan, kansalaisyhteiskunnan ja yksilöiden tasolla. *”Muutos vie aikansa, mutta se on aina mahdollista”*, hän totesi.

Keskusteluja vihan ehkäisystä ja siihen reagoinnista

Paneelin toisessa istunnossa tarkasteltiin vihaa sen ehkäisyn ja siihen reagoinnin näkökulmasta. Kaikkia työryhmäkeskusteluja ei voida käydä läpi tässä koosteessa. Seuraavassa esitetään kuitenkin osaamiskomitean, ulkopuolisten puhujien ja Euroopan komission asiantuntijoiden tärkeimmät kannanotot. Paneelissa keskusteltiin siitä, miten vihaa voitaisiin ehkäistä vaikuttamalla sen **yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin syihin** koulutuksen, yhteiskunnallisen tietoisuuden lisäämisen, kansalaisvaikuttamisen edistämisen sekä sosiaalisen ja taloudellisen eriarvoisuuden lieventämisen keinoin. **Vihan eri ilmenemismuotoja ja niiden esiintymisyhteyksiä** koskevassa keskustelussa tarkasteltiin mediaa ja julkista keskustelua, digitaalisia ympäristöjä, julkista vastuuvollisuutta ja lainvalvontaa.

Vihan yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin syihin vaikuttaminen

- **Sekä virallisella että epävirallisella koulutuksella on keskeinen rooli pyrittäessä muokkaamaan yhteiskunnassa vallitsevia asenteita ja edistämään osallistavampaa ja suvaitsevampaa yhteisöä.**

Paneelin osallistujien mukaan koulutus on yksi tärkeimmistä keinoista, joilla vihaa voidaan torjua. **Unescon maailmankansalaisuutta ja rauhankasvatusta käsittelevän jaoston hankevastaava Kuany Kiir Kuany** painotti, että koulutus ei rajoitu luokkahuoneiden sisään, vaan se on jatkuva prosessi, joka on ratkaisevan tärkeä henkilökohtaisen kehityksen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kannalta. Hän korosti koulutuksen poliittista luonnetta ja sen roolia vihapuheen torjunnassa ja sosiaalisen eriarvoisuuden vähentämisessä. **Anne Frank -säätiön tutkija Willem Wagenaar** tarkasteli koulutuksen käytännön sovellutusten roolia vihan torjunnassa. Hän mainitsi esimerkkinä urheilun ja esitteli jalkapallofaneille suunnattuja hankkeita, joissa keskustellaan vihapuheen vaikutuksista.

Euroopan komission oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosaston perusoikeuspolitiikan yksikön päällikkö Ingrid Bellander Todino puhui elinikäisestä koulutuksesta: *”Tämä on keskeinen kysymys*

vihan torjunnan kannalta. EU:lla ei ole toimivaltaa jäsenmaiden koulujen opetusohjelmien suhteen. Tuemme kuitenkin rahallisesti esimerkiksi Erasmus+ -ohjelmaa, jonka ansiosta opiskelijat ja opettajat voivat vaihtaa ajatuksia, laajentaa maailmankuvaansa ja avartaa mieltään.” **University of London -yliopiston psykologian professori Manos Tsakiris** korosti, että oppiminen ei rajoitu pelkästään perinteiseen koulutukseen. Tunneilmaisun taitoja ja väkivallatonta viestintää on edistettävä kokonaisvaltaisesti.

- **Oikeudenmukaisuus ja sitoutuminen ehkäisevät eripuraa yhteiskunnassa.**

Readingin yliopistoa edustava kielitieteilijä Federico Faloppa tarkasteli vihapuheen dynamiikkaa ja eritteli yksilöiden neljä mahdollista roolia: kohde, todistaja, tekijä ja vihapuheesta tietoinen henkilö. Hänen mukaansa vihapuhetta voitaisiin torjua ja lieventää yhteisön osallistamisen ja korjaavan oikeuden keinoin. **Euroopan köyhyyden vastaisen verkoston (EAPN) johtaja Juliana Santos Wahlgren** katsoi, että vihalla on yhteys sosiaaliseen ja taloudelliseen eriarvoisuuteen. Hän korosti politiikkatoimien oikeudenmukaisuuden ja resurssien tasapuolisen jakamisen tarvetta yhteiskunnassa esiintyvän eripurun ehkäisyssä.

Vihan ilmenemismuotojen torjunta eri yhteyksissä

- **Verkon anonymiteetin haasteet: yksityisyydensuoja ja tiedonsaantioikeus**

Komission **viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosaston jaostopäällikkö Menno Cox** esitteli paneelille EU:n digipalvelusäädöstä, jolla säännellään tiukasti suurten verkkoalustojen toimintaa ja vaaditaan niiltä avoimuutta ja syrjinnänvastaisia toimia kaikissa EU-maissa. Digipalvelusäädöksessä edellytetään, että alustat tekevät riskinarviointeja ja reagoivat sisältöön, joka voi yllyttää väkivaltaan tai jolla voi olla käyttäjien mielenterveydelle haitallisia vaikutuksia. Painopisteenä on laittoman vihapuheen havaitseminen ja kitkeminen, jotta alustojen käyttö olisi turvallisempaa.

Komission **oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosaston perusoikeuspolitiikan yksikön virkamies Martin Sacleux** tarkasteli internetin käyttäjien anonymiteetin sääntelyyn liittyviä haasteita. Hänen mukaansa anonymiteetin käsitteessä on otettava huomioon toisaalta oikeus yksityisyyden suojaan ja toisaalta EU:n lainsäädännössä taattu tietosuojaja. Hän korosti, että kyseessä on jatkuva tasapainottelu erityisesti tilanteissa, joihin liittyy rikollista toimintaa ja joissa lainvalvontaviranomaiset saattavat pyytää saada siihen liittyviä tietoja.

Komissio aikoo laatia selkeät säännöt siitä, millainen toiminta verkossa voidaan luokitella rikolliseksi, ja pyrkii näin vastaamaan digitaalisen anonymiteetin monitahoisiin haasteisiin ja analysoimaan sen vaikutuksia sekä yksityisyydensuojan että turvallisuuden kannalta. Espanjan **Fuenlabradan poliisin edustaja David Marin Abanades** korosti viharikosten torjuntaan liittyviä vaikeuksia, jotka vaihtelevat huomattavasti eri lainkäyttöalueiden välillä. Hän painotti, että olisi tärkeää voida tarkasti tietää, mitä kussakin EU-maassa pidetään viharikoksena.

- **Sananvapauden ja uhrien suojelun haasteet**

Riippumaton ihmisoikeusjuristi Margarita S. Ilieva puhui paneelin jäsenille siitä, miten vihapuheen ja -tekojen uhreja ja vihaa vastaan kantaa ottavia voitaisiin suojella. Muiden puhujien tavoin hän korosti, että on tärkeää löytää tasapaino toisaalta sananvapauden ja toisaalta järjestelmällisen sorron ja viharikosten ehkäisyn tarpeen välillä. Hän halusi parantaa uhrien oikeussuojan toteutumista, tehostaa ennakoivia toimenpiteitä toistuvaa uhriksi joutumista vastaan sekä tukea ihmisoikeuksien puolustajien (myös asianajajien, toimittajien ja eri järjestöjen edustajien) suojelua ja näin edistää turvallista ja kunnioittavaa yhteiskuntaa.

- **”Paneelin työ heijastaa demokratioiden luonnetta”**

Komission oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosaston oikeuspolitiikan kansainväliseen ulottuvuuteen, oikeusvaltioperiaatteeseen ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä kysymyksistä vastaava varapääjohtaja Irina Moozova kiitti lopuksi osallistujia heidän motivaatiostaan ja sitoutumisestaan, joka on ratkaisevan tärkeää, kun EU:n päätöksiä toteutetaan käytännössä.

Katso sunnuntain täysistunnon tallenne

Ranskalaisen Jean-Lucin tunnelmia kokouksesta

Mitä pidit viikonlopun verkkokokouksesta?

”Viikonloppu kotona sujui hyvin. Lapset tosin ihmettelivät, mitä isä oikein tekee. Syvennymme aiheen käsittelyyn erityisesti lauantai- ja sunnuntaiaamun pienryhmäkeskusteluissa. Pystyimme yhdistämään alustavia ideoitamme muiden ryhmien kanssa niin, että kaikki tiesivät, mitä muissa ryhmissä tapahtuu.”

Miten keskustelu sujui?

”Ilmapiiri oli erittäin positiivinen. Keskustelimme pääasiassa koulutuksesta ja siitä, miten voitaisiin kehittää ihmisten sosiaalisia taitoja ja tunneälyä ja edistää ihmisyyden kunnioittamista ja muiden kulttuurien ja uskontojen tuntemusta. On tärkeää, että jaamme yhteiset arvot, jotta voimme torjua ennakkoluuloja ja stereotyyppioita ja auttaa luomaan osallistavampi ja parempi tulevaisuus kaikille.”

Mikä oli viikonlopun kohokohta?

”Tämä istunto antoi suuntaa ideoidemme muotoilulle. Toivon, että saamme aikaan johdonmukaisia suorituksia, joita voidaan hyödyntää Euroopan komission työssä. Paljon on kuitenkin vielä tehtävä ennen kuin voimme antaa konkreettisia, realistisia ja toteuttamiskelpoisia lopullisia suosituksia, mutta olen luottavainen ja optimistinen kolmannen istunnon suhteen.”

Kokousviikonloppu Sylvainin näkökulmasta

Sylvain Mazas, yksi tapahtuman fasilitaattoreista, laati visuaalisen esityksen paneelin keskusteluista. Alla on ote hänen vaikutelmistaan viikonlopun kokouksesta:

Tiivistelmä paneelin istuntojen tavoitteista

- **1. istunto, 5.–7.4.:** Määritellään vihapuheen ja -tekojen käsite, tehdään selväksi kansalaispaneelin toimeksianto ja käydään keskustelua ulkopuolisten puhujien ja asiantuntijoiden kanssa. Eritellään yhdessä vihan syitä ja sitä ylläpitäviä tekijöitä ja määritellään toiminta-aloja, joilla voidaan torjua vihan ilmentymiä yhteiskunnassa.

- **2. istunto, 26.–28.4.:** Kehitetään ensimmäisen istunnon työn pohjalta ideoita siitä, miten vihan ilmentymiä voidaan torjua yhteiskunnassa. Näitä ideoita voidaan pitää suositusluonnoksina.
- **3. istunto, 17.–19.5.:** Viimeistellään ideoiden ja suositusten sisältö. Istunnon päätteeksi ideat muotoillaan lopullisiksi suosituksiksi, jotka esitetään Euroopan komissiolle.